

УДК 332.122.66

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-21>**Щур К.О.**

студентка,

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**Kateryna Shchur**

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Грінько І.М.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародної економіки,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8948-5686>**Iryna Hrinko**

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

ВПЛИВ ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІК КРАЇН ЄС НА РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

THE IMPACT OF THE EU'S ECONOMIC OPENNESS ON THE DEVELOPMENT OF THE GLOBAL ECONOMY

Анотація. У статті досліджено взаємозв'язок відкритості економік країн Європейського Союзу з розвитком глобальної економіки. Виявлено як негативні так і позитивні наслідки відкритості економік країн у розвитку глобальної економіки. Розглянуто та проаналізовано наукові підходи вчених щодо трактування сутності поняття «відкритість економіки». Систематизовано основні фактори впливу на ступінь відкритості економіки до яких віднесено обсяг внутрішнього ринку, структура виробництва країн, наявність та рівень природних ресурсів, загальний рівень економічного розвитку країни. Для дослідження відкритості економік країн ЄС було проаналізовано динаміку показників таких як: співвідношення торгівлі до ВВП Єврозони; обсяг прямих іноземних інвестицій; глобальний індекс інновацій; чисельність населення та рівень безробіття Єврозони. Розраховано коефіцієнт детермінації для виявлення змін рівня безробіття в Єврозоні. Проведений аналіз показників надав змогу виявити, що країни, які переважно експортують свою продукцію та послуги, демонструють вищий рівень відкритості, що призводить до збільшення обсягів міжнародної торгівлі, сприяє залученню значного обсягу іноземних інвестицій та розвитку виробництва товарів і послуг. Аналіз глобального індексу інновацій дозволив виявити національну інноваційну сферу країн ЄС та визначити позицію країни за рівнем інноваційного розвитку в глобальному масштабі. Вивчено укладені країнами ЄС торговельні угоди з іншими країнами та регіонами світу, як фактор відкритості економіки, що сприяє світогосподарському розширенню горизонтів міжнародної торгівлі та активну інтеграцію країн до глобального простору. Обґрунтовано, що рівень якості життя впливає на зростання чисельності населення, враховуючи міграцію та рівень безробіття, відповідно, це впливає на відкритість економік країн ЄС враховуючи забезпечення доступу до більшого резерву людських ресурсів для розробки та впровадження інновацій, і розвитку нових технологій. Запропоновані рекомендації для підвищення рівня відкритості економік країн ЄС для подальшого глобального економічного розвитку.

Ключові слова: відкритість економіки, Європейський Союз, глобальна економіка, міжнародна торгівля, інновації, інвестиції, економічний розвиток.

Abstract. The article examines the relationship between the openness of the economies of the European Union countries and the development of the global economy. Both negative and positive consequences of the openness of countries' economies in the development of the global economy have been revealed. The scientific approaches of scientists regarding the interpretation of the essence of the concept of "openness of the economy" were considered and analyzed. The main factors affecting the degree of openness of the economy are systematized, including the volume of the domestic market, the structure of the country's production, the availability and level of natural resources, and the general level of the country's economic development. To study the openness of the economies of the EU countries, the dynamics of such indicators as the ratio of trade to the GDP of the Eurozone were analyzed; volume of direct foreign investment; global innovation index; the population and unemployment rate of the Eurozone. The coefficient of determination was calculated to detect changes in the level of unemployment in the Eurozone. The analysis of the indicators made it possible to reveal that countries that mainly export their products and services demonstrate a higher level of openness, which leads to an increase in the volume of international trade, contributes to the attraction of a significant amount of foreign investments and the development of the production of goods and services. The analysis of the global innovation index made it possible to identify the national innovation sphere of EU countries and determine the position of the country in terms of the level of innovative development on a global scale. The trade agreements concluded by the EU countries with other countries and regions of the world are studied as a factor of the openness of the economy, which contributes to the global economic expansion of the horizons of international trade and the active integration of countries into the global space. It is substantiated that the level of quality of life affects the growth

of the population, taking into account migration and the level of unemployment, respectively, it affects the openness of the economies of the EU countries, taking into account the provision of access to a larger reserve of human resources for the development and implementation of innovations, and the development of new technologies. Proposed recommendations for increasing the level of openness of EU economies for further global economic development.

Keywords: *openness of the economy, European Union, global economy, international trade, innovation, investment, economic development.*

Постановка проблеми. Актуальність теми полягає у тому, що відкритість економік країн ЄС впливає на технологічний, інноваційний, інвестиційний розвиток країн, що сприяє розвитку глобальної економіки в цілому. Відкритість економік держав світу формує фундамент для поширення нових ідей, сприяє обміну знаннями, залучення прямих іноземних інвестицій в країну та може стимулювати перехід до більш розвинутих форм виробництва. Незважаючи на загальноприйняте уявлення про Європейський Союз як на лідера глобальної економіки та активного учасника глобалізаційних процесів є важливим проведення аналізу впливу відкритості економік країн ЄС на глобальні процеси, що й обумовлює актуальність дослідження за обраною тематикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз впливу відкритості економік країн ЄС на розвиток глобалізаційних процесів у таких сферах, як торгівля, інвестиції, технології та людський капітал досліджують такі вчені як О.А. Бойко та О.М. Гаврилюк у своїй науковій праці [1]. Науковці дійшли висновку, що відкритість економік країн ЄС є позитивним фактором розвитку глобалізаційних процесів, оскільки сприяє зростанню торгівлі, залученню інвестицій та активному технологічному обміну між країнами.

Науковці І.С. Кучма та О.В. Квітка у своїй роботі [2] оцінили вплив відкритості економік країн ЄС на глобальну економічну динаміку за допомогою методу панельної регресії, дійшовши до висновку, що відкритість економік країн ЄС позитивно впливає на глобальне економічне зростання, рівень життя та інноваційну активність, що сприяє розвитку передових технологій у промисловості.

В своїй науковій праці М.В. Козак зазначає, що відкритість економік країн ЄС, хоча сприяє економічному розвитку, має потенціал породжувати нерівність та соціальні конфлікти [3] навіть на глобальному рівні, і це негативно відображається на соціальному розвитку країн, що також впливає на ступінь відкритості їхніх економік.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, які підтверджують переваги відкритості економік країн ЄС для розвитку глобальної економіки, залишаються питання, які ще потребують ретельного вивчення. Однією з найбільш суттєвих невирішених обставин є детальний аналіз показників відкритості економік країн ЄС, щоб визначити ступінь відкритості економіки та обґрунтувати вплив на розвиток глобальної економіки. Варто більше уваги приділити взаємозв'язкам між різними аспектами міжнародної торгівлі, залучення інвестицій, розробкою та реалізацією інноваційних технологій, розвитком людського капіталу в контексті відкритості країн ЄС, щоб усвідомити повний спектр наслідків цих процесів для глобального економічного простору.

Метою статті є детальне дослідження впливу відкритості економік країн Європейського союзу на роз-

виток глобальної економіки. Основним завданням є розкриття ключових аспектів взаємозв'язку між ступенем відкритості економік ЄС та розвитком глобальних процесів з урахуванням, як позитивних так потенційно негативних впливів.

Виклад основного матеріалу. Розгляд впливу відкритості економік країн ЄС є складною задачею, оскільки ЄС є економічно-політичним союзом, що виступає одним із ключових гравців на глобальному ринку, здатним впливати на міжнародну торгівлю товарами та послугами, залучення інвестицій та технологічний обмін країн. Варто зазначити, що відкритість економік країн ЄС має багатогранні наслідки як для внутрішнього розвитку країн-членів, так і для інших країн, які не є членами ЄС, але знаходяться в глобальному просторі і беруть участь в глобальних економічних процесах. Зазначимо, ЄС є найбільшим торговим блоком у світі, оскільки на його частку припадає близько 20% світового експорту та імпорту, і найбільшим інвестором у світі, на частку якого припадає близько 30% світових прямих інвестицій. Завдяки безмитній системі та іншим торговим перевагам, що існують між країнами-членами, ЄС є єдиним ринком для понад 450 мільйонів споживачів. Відкритість економік сприяє міграції та культурного обміну країн, що сприяє міжнародному співробітництву в різних галузях враховуючи не лише інновації та технологічні нововведення, а й екологічні аспекти та культурні цінності суспільства.

Вивчення поглядів провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників свідчить про необхідність обережного та керованого підходу до проблеми відкритості національної економічної системи, оскільки існує відсутність єдиних точок зору щодо наслідків розширення масштабу відкритості економіки та її впливу на глобальний економічний розвиток. Наприклад, у роботі [4], К. Ладиченко проаналізовано різні наукові підходи вчених щодо трактування сутності поняття «відкрита економіка» і встановлено, що цей термін передбачає, передусім, інтеграцію внутрішнього ринку у світовий. Отже, зовнішньоторговельна відкритість національної економіки стосується її взаємодії з глобальним [4, с. 18]. Так як уже відбулася трансформація світового ринку в глобальний, світової економіки в глобальну економіку.

Погоджуємося з думкою О.І. Кремень, що «відкритість національної економіки тісно пов'язується із термінами «взаємність» і «вразливість»» [5, с. 9]. Вчений зазначає, що «взаємність» дозволяє подолати диспропорції і нерівноваги у співпраці із країнами-партнерами, а «вразливість» – залежність національної економіки від ситуації на світовому ринку [5, с. 5]. Основні фактори, які впливають на ступінь відкритості економіки, включають: обсяг внутрішнього ринку; структура виробництва; рівень природних ресурсів; загальний рівень економічного розвитку країни.

Світовий досвід вказує, що економіки країн, які переважно експортують свої товари та послуги, мають

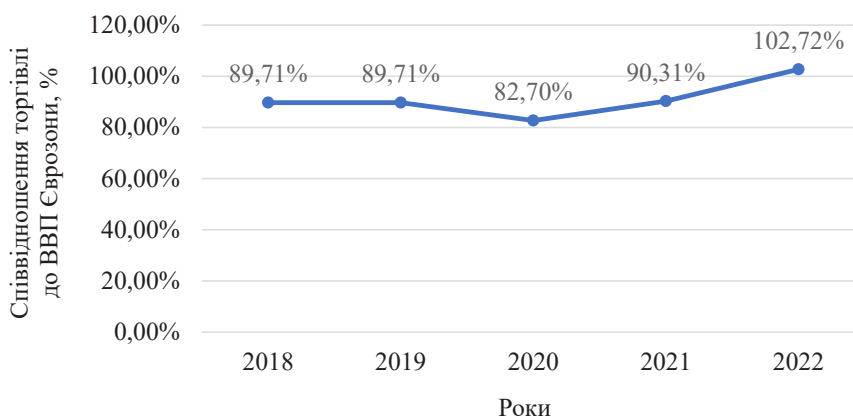

Рисунок 1 – Співвідношення торгівлі до ВВП Єврозони за 2018–2022 рр.

Джерело: побудовано на основі [6]

високий рівень відкритості. З рис. 1 можемо побачити, що торгівля в ЄС постійно зростає, не дивлячись на цей показник в 2020 р., який знизився на 7%, порівняно з 2019 р. Це зниження було зумовлене, зокрема, пандемією COVID-19, яка призвела до введення обмежень на торгівлю та туризм.

У 2022 р. ЄС зафіксовано перший торговельний дефіцит за десятиліття. Вартість товарів, імпортованих до ЄС із країн, що не входять до ЄС, перевищила вартість експорту ЄС на 430 мільярдів євро. Це сталося після десятиліття позитивного сальдо торгівлі товарами з 2012–2021 рр. [6].

Основними товарами, які ЄС експортує, є машини, автомобілі та товари народного споживання. Основними товарами, які ЄС імпортує, є енергоносії, сировина та товари широкого вжитку. Отже, ЄС відображає силу європейського виробництва, особливо в контексті глобалізації. Це не лише продукція високої якості, а й використання передових технологій у виробництві. Розвиток «розумних» машин, IoT (інтернет речей) та автоматизованих процесів, робить ці товари більш конкурентоспроможними та привабливими на глобальному ринку товарів та послуг. Щодо імпорту енергоносіїв, сировини та товарів широкого вжитку, ЄС у змозі зробити великий крок у напрямку енергоефективності та сталого використання ресурсів. Впровадження цифрових технологій у виробництві дозволяє оптимізувати споживання енергії, зменшувати втрати та ефективно використовувати ресурси. Це означає більший фокус на сталому використанні ресурсів та переходу до зелених технологій.

США були провідним експортним ринком товарів ЄС у 2022 р., на них припадало 19,8% від загальної вартості експорту, за ними йшла Великобританія з 12,8%. У період з 2021 р. по 2022 р. вартість експорту з ЄС до Росії впала на 38,1%, оскільки війна в Україні паралізувала торгові відносини. Китай був безперечно провідним імпортером товарів в ЄС, на нього припадало більше однієї п'ятої (20,9%) усього імпорту. Але США та Великобританія є найбільшими торговими партнерами ЄС у сфері послуг, на обидві країни припадає приблизно п'ята частина послуг, експортованих з ЄС. Навпаки, приблизно третина (34,5%) послуг, імпортованих до ЄС, надходить із Сполучених Штатів.

Зростання торгівлі зазвичай свідчить про збільшення міжнародної торгівлі в порівнянні з розміром

внутрішнього виробництва. Це може бути наслідком розширення зовнішніх економічних зв'язків, укладання нових торгових угод, або зростання попиту на продукцію та послуги на міжнародних ринках.

Існує прямий взаємозв'язок між торгівлею та інвестиціями в країну (рис. 2). Обсяг прямих іноземних інвестицій (далі ПІІ) Єврозони за період з 2019 р. по 2022 р. демонструє чітку тенденцію до зростання. У 2020 р. обсяг ПІІ в Єврозону впав на 72,2%, що було пов'язано з пандемією COVID-19. Однак у 2021 р. обсяг ПІІ відновився і зріс на 282,6%, а в 2022 р. він зріс ще на 12,9%. Під час розвитку торгівлі міжнародні компанії часто розглядають інвестування в країни, з якими вони мають тісні торговельні зв'язки. Зі зростанням показника співвідношення торгівлі до ВВП Єврозони від 2019 р. до 2022 р., обсяг прямих іноземних інвестицій також зріс. Це вказує на те, що чим більш відкрита економіка країн ЄС, тим більше іноземних інвестицій притягується.

Коли іноземні компанії інвестують у виробничі підприємства, офіси або інші форми бізнесу в певній країні, це сприяє збільшенню прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Інвестування виробництва або підприємств в країні може бути наслідком довгострокової стратегії підприємства з метою покращення доступу до ринків, зниження витрат на виробництво або збільшення глобальної конкурентоспроможності.

У свою чергу, збільшення прямих іноземних інвестицій також може підтримувати та збільшувати рівень торгівлі між країнами, оскільки інвестиції сприяють розвитку виробництва та послуг, які потім можуть бути обмінені через торгівлю на міжнародних ринках.

ЄС необхідно забезпечувати стабільність та проведення реформ для зменшення вразливості в майбутньому, а також розумну фіскальну політику для підтримки економічного зростання. Також відкритість економіки передбачає співтовариство в різних галузях з іншими країнами, що також дуже впливає на глобалізаційні процеси. Протягом 2022 р. компанії в усьому світі оголосили про 5962 нові проекти та проекти розширення в 44 європейських країнах, порівняно з 5877 у 2021 р. – річне зростання лише на 1% у порівнянні з 5% зростанням у 2021 р. [8]. Шляхом співпраці та обміну товарами, послугами, технологіями та інвестиціями, країни мають потенціал значно прискорити розвиток

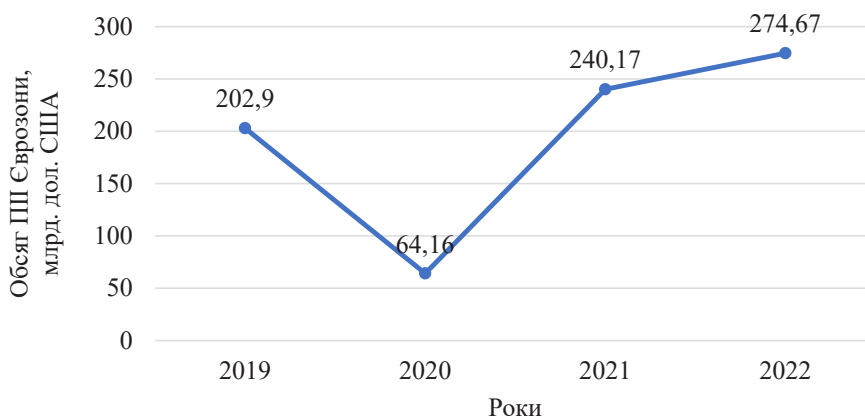

Рисунок 2 – Прямі іноземні інвестиції Євросони за період 2019–2022 рр.

Джерело: побудовано на основні [7]

глобальної економіки та сприяти створенню стабільнішого та екологічно орієнтованого майбутнього, стати більш взаємозалежними та інтегрованими у глобальному просторі.

За останні роки співтовариство ЄС у різних галузях розвивалося досить динамічно. ЄС продовжує роботу над створенням єдиного ринку, який передбачає вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Це сприяє розвитку торгівлі та залученню інвестицій між країнами ЄС, а також підвищує їхню конкурентоспроможність на світовому ринку.

Також ЄС активно підписує та переглядає торговельні угоди з різними країнами та регіонами світу. Наприклад, угода з Великою Британією після Brexit, угода про Трансатлантичне партнерство з США, а також торговельні угоди з Японією та Чилі. Зокрема, ЄС бере участь у таких ініціативах, як Всесвітня організація торгівлі (СОТ), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та Паризький договір про клімат. Це сприяє активному міжнародному співробітництву між країнами, що сприяє розвитку глобальної економіки, і підвищує роль ЄС у світовій політиці.

Цифрові технології відіграють дедалі важливішу роль у сучасному глобальному світі та впливають на відкритість економік країн, у тому числі, впливають

й на оперативне проведення міжнародних транзакцій між контрагентами у здійсненні ними зовнішньоекономічної діяльності. Європейський Союз активно працює над цифровою трансформацією та у цьому напрямі уже розроблено План цифрової трансформації, що передбачає інвестування 1 трильйона євро у цифрову економіку до 2030 р. [9].

ЄС має розвинену інноваційну систему, яка в цілому утримує високу позицію у світі. Однак існують значні розбіжності між країнами ЄС у рівні інноваційного розвитку (рис. 3). Наприклад, Швейцарія є найбільш інноваційною країною в ЄС, за нею йдуть Швеція, Данія, Німеччина та Фінляндія. Ці країни мають сильну наукову та технологічну базу, а також високу якість освіти. Найменш інноваційними країнами в ЄС є Болгарія, Румунія, Греція та Латвія.

Очікується, що рівень інновацій в ЄС буде продовжувати зростати в майбутньому. Це пов'язано з такими факторами, як: розвиток цифрових технологій; глобальна конкуренція; зростання потреби в інноваціях для вирішення глобальних проблем.

На сьогоднішній день Європейський Союз є одним з найбільших регіонів за чисельністю населення у світі враховуючи рівень якості життя. В цілому, якість життя як фактор зростання чисельності населення

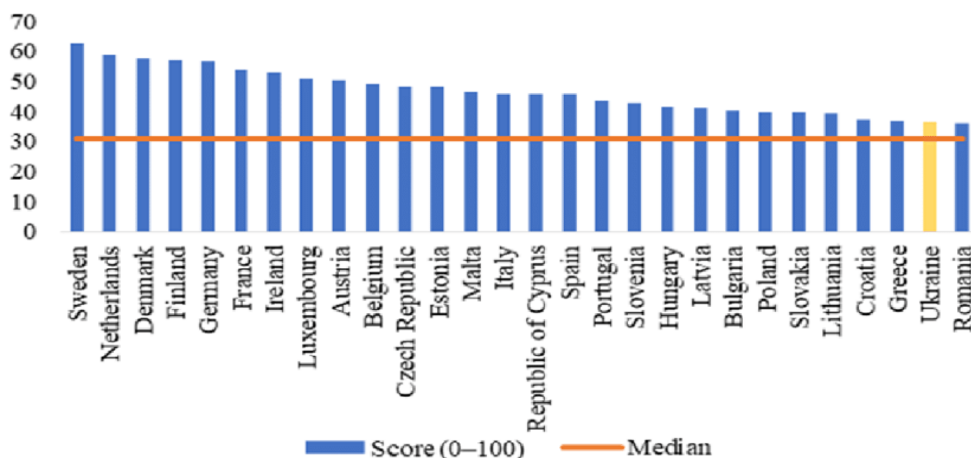

Рисунок 3 – Глобальний індекс інновацій у 2020 р.

Джерело: [10]

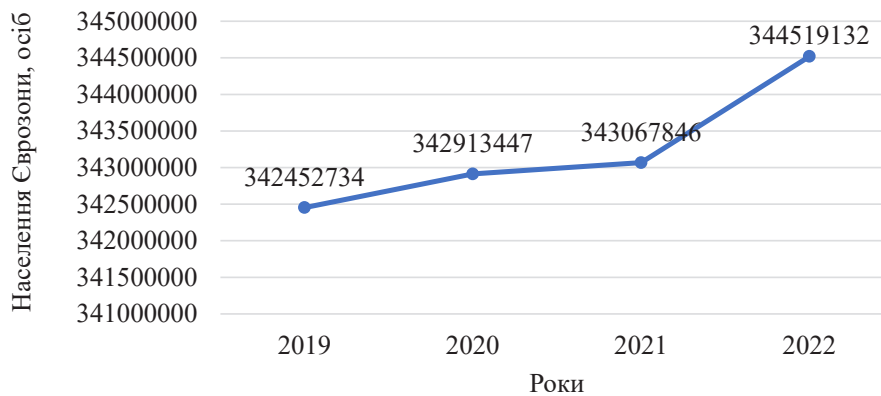

Рисунок 4 – Чисельність населення Єврозони за період 2019–2022 рр.

Джерело: побудовано на основі [7]

може стати каталізатором для залучення іммігрантів та людей, які прагнуть отримати знання та відкривати нові можливості в іншій країні. З рис. 4 видно, що ЄС має тенденцію, яка свідчить про стійкість та потенціал в соціальному та економічному розвитку в майбутньому. Очікується, що чисельність населення Єврозони буде продовжувати зростати в майбутньому по причині зростання рівня життя населення, зміни життєвого укладу, зменшення віку населення. Ріст населення відкриває ширші перспективи для економічного розвитку, адже більше населення може вести до збільшення внутрішнього попиту на товари та послуги. Зростання чисельності населення може також сприяти більш активним інвестиціям у різні галузі економіки та створенню нових робочих місць. Це може зробити ЄС привабливішим для інвесторів, які бачать потенціал великого ринку споживачів для впровадження передових технологій.

Крім того, через високий рівень якості життя в країнах ЄС зростає привабливість цього регіону для мігрантів та людей, які шукають високоякісну освіту та можливості для працевлаштування. Це призводить до більшої культурної різноманітності та взаємовпливу у регіоні та може вплинути на розвиток співтовариств інтелектуальних ресурсів. Зростання населення ЄС також може вплинути на інтеграцію з університетами та компаніями. Нова чисельність населення може при-

носити свої знання та ідеї, сприяючи розвитку наукових досліджень, технологічному прогресу та інноваціям в бізнесі.

Високий рівень безробіття є одним з основних перешкод для економічного розвитку країн світу. Це пов'язано з тим, що безробітні люди не мають можливості брати участь у трудовій діяльності, а також не мають доступу до освіти та професійного розвитку, які необхідні для успішної адаптації до цифрової економіки. Відкриті економіки країн світу сприяють створенню нових робочих місць. Це пов'язано з тим, що цифрові технології вимагають нових навичок та компетенцій, які не завжди є у працівників традиційних галузей економіки. Відкриті економіки створюють умови для перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, що дозволяє їм адаптуватися до цифрової економіки та нових галузей економіки.

Аналізуючи дані про безробіття у Єврозоні (рис. 5) з 2019 р. по 2022 р., можна побачити, що безробіття спочатку зросло з 2019 р. по 2020 р., але після цього знизилося в 2021–2022 рр. Отримана модель регресії ($y = 0,16x + 6,59$) вказує на зв'язок між роком (x) та рівнем безробіття (y). Коефіцієнт детермінації R^2 , що становить 0,6352, вказує, що приблизно 63,52% зміни рівня безробіття можна пояснити зміною часу. Модель регресії підтверджує, що з ростом часу спостерігається тенденція до зниження рівня безробіття у Євро-

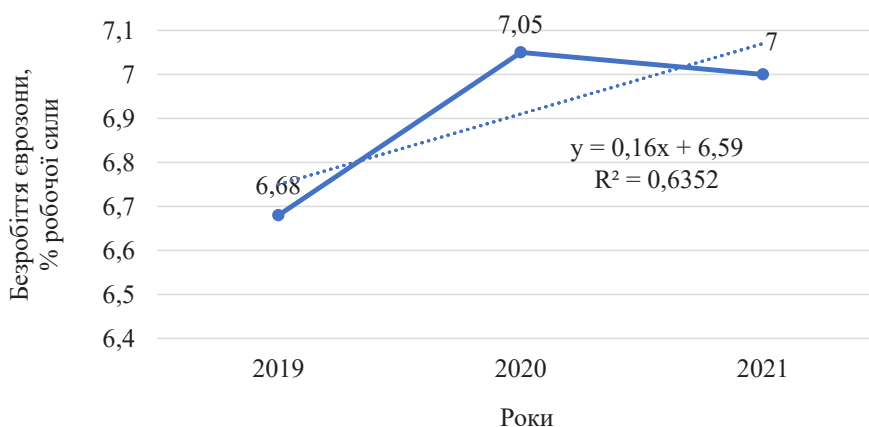

Рисунок 5 – Рівень безробіття Єврозони за період 2019–2022 рр.

Джерело: розраховано та побудовано на основі даних [7]

зоні. На кожен рік припадає зменшення безробіття на 0,16 пункту. Такий зв'язок може свідчити про позитивний вплив факторів, що зумовлюють економічний розвиток, включаючи відкритість економіки та створення нових можливостей для зайнятості.

Висновки. У світлі дослідження впливу відкритості економік країн Європейського Союзу можна зробити кілька ключових висновків. Відкритість економік країн ЄС відіграє важливу роль у зміцненні міжнародних економічних відносин, сприяє зростанню торгівлі, залученню іноземних інвестицій та інтенсивному технологічному прогресу. Зокрема, дослідження вказує, що країни, які переважно експортують свою продукцію та послуги, демонструють вищий рівень відкритості. Розширення торгових зв'язків призводить до зростання міжнародної торгівлі, сприяє розвитку виробництва та послуг, трансформації галузей економіки. Варто відзначити, що Європейський Союз активно розглядає та укладає торговельні угоди з іншими країнами та регіонами світу, що розширюють доступ до передових технологій. Укладені угоди сприяють обміну інноваціями

та впровадженню новітніх рішень у різних сферах, розвитку цифрових технологій, і відповідно, зміцнюючи галузеву конкурентоспроможність країн.

Повністю реалізувати потенціал відкритості вимагає від країн ЄС стабільності та гнучкості для адаптації до нових технологій та економічних викликів, реалізуючи повний потенціал цифрових перетворень. Доцільними є реформи, спрямовані на зменшення вразливості економік, підтримку інновацій та цифрової трансформації. Також, відкритість може стати каталізатором для залучення іммігрантів та сприяти культурному взаємовпливу, сприяти зменшенню рівня безробіття, що в свою чергу може стати основою для нових наукових та технологічних розвідок.

У цілому, відкрита економіка ЄС має потенціал посиленої міжнародної економічної інтеграції, що сприяє економічному зростанню, використанню передових технологій та спільному розвитку країн, збагачуючи культурну різноманітність та створюючи нові можливості для ЄС у глобальному економічному просторі.

Бібліографічний список:

1. Бойко О.А., Гаврилюк О.М. Вплив відкритості економік країн ЄС на розвиток глобалізаційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 2. С. 17–24.
2. Кучма І.С., Квітка О.В. Вплив відкритості економік країн ЄС на глобальну економічну динаміку. *Економічний часопис-XXI*. 2023. № 2. С. 25–32.
3. Козак М.В. Глобалізація та відкритість економік країн ЄС: переваги та виклики. *Економіка та політика*. 2023. № 2. С. 33–40.
4. Ладиченко К. Індикатори вимірювання зовнішньоторговельної відкритості національної економіки. *Економічний простір*. 2015. № 2. С. 16–25.
5. Кремень О.І. Відкритість економіки та напрямки її оцінки. *Економічний простір*. 2009. № 31. С. 5–21.
6. The Long Term Perspective on Markets. Euro Area-2023. 2023. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/EMU/euro-area> (дата звернення: 23.11.2023).
7. Gee A.C. Foreign direct investment in Europe stalls amidst economic uncertainty, France remains top destination for investors. 2023. URL: https://www.ey.com/en_gl/news/2023/05/foreign-direct-investment-in-europe-stalls-amidst-economic-uncertainty-france-remains-top-destination-for-investors (дата звернення: 25.11.2023).
8. Cost of living crisis took its toll on EU households in 2022. 2023. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/07/17/cost-of-living-crisis-took-its-toll-on-eu-households-in-2022-new-statistics-show> (дата звернення: 28.11.2023).
9. Цифрова стратегія ЄС – EU4Digital. 2023. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/eu-digital-strategy> (дата звернення: 28.11.2023).
10. Zhikhareva V., Vlasenko O., Poznanskaya I., Matvyenko M. and Sokolova M. The role of human resource management in the concept of sustainable enterprise development. *E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 225. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501024> (дата звернення: 01.12.2023).

References:

1. Boiko O. A., Navryliuk O. M. (2023) Vplyv vidkrytosti ekonomik krain YeS na rozvytok hlobalizatsiinykh protsesiv. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 2, pp. 17–24.
2. Kuchma I. S., Kvitka O. V. (2023) Vplyv vidkrytosti ekonomik krain YeS na hlobalnu ekonomichnu dynamiku. *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no. 2, pp. 25–32.
3. Kozak M. V. Hlobalizatsiia ta vidkrytist ekonomik krain YeS: perevahy ta vyklyky. *Ekonomika ta polityka*, no. 2, pp. 33–40.
4. Ladychenko K. (2015) Indykatory vymiriuvannia zovnishnotorhovelnoi vidkrytosti natsionalnoi ekonomiky. *Ekonomichnyi prostir*, no. 2, pp. 16–25.
5. Kremen O. I. (2009) Vidkrytist ekonomiky ta napriamky yii otsinky. *Ekonomichnyi prostir*, no. 31, pp. 5–21.
6. The Long Term Perspective on Markets. Euro Area-2023 (2023). Available at: <https://www.macrotrends.net/countries/EMU/euro-area> (accessed November 23, 2023).
7. Gee A. C. (2023) Foreign direct investment in Europe stalls amidst economic uncertainty, France remains top destination for investors. Available at: https://www.ey.com/en_gl/news/2023/05/foreign-direct-investment-in-europe-stalls-amidst-economic-uncertainty-france-remains-top-destination-for-investors (accessed November 25, 2023).
8. Cost of living crisis took its toll on EU households in 2022. Available at: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/07/17/cost-of-living-crisis-took-its-toll-on-eu-households-in-2022-new-statistics-show> (accessed November 28, 2023).
9. Tsyfrova stratehiia YeS – EU4Digital. Available at: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/eu-digital-strategy> (accessed November 28, 2023).
10. Zhikhareva V., Vlasenko O., Poznanskaya I., Matvyenko M. and Sokolova M. (2021) The role of human resource management in the concept of sustainable enterprise development. *E3S Web of Conferences*, vol. 225. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501024> (accessed December 1, 2023).

Стаття надійшла до редакції 12.12.2023